

Mangfold og muligheter – innsats og omsorg for personer med utviklingshemning

E-læringskurs i regi av SOR

Teksten er ved
Jarle Eknes,
Fagsjef i SOR.

I samarbeid med Norsk forbund for utviklingshemmede (NFU) og Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin (NST) utvikler SOR tre e-læringskurs bestående av over 30 kapitler. Kursene er meget praksisnære, og nytteverdien har blitt vurdert som så god at Bergen kommune, Fagforbundet og Helse og rehabilitering har gått sammen om å finansiere utviklingen av kursene.

Kursene vil være klare for utprøving i september 2010. De skal da prøves ut i Karmøy kommune, før de justeres og lanseres til alle landets kommuner i januar 2011.

Foto: Hanne Engelstoft.

Mål og målgruppe

Gjennom interaktiv, internettbasert opplæring skal vi bidra til å styrke kunnskap og refleksjon hos de som jobber for personer med utviklingshemning og store bistandsbehov.

Målgruppen er først og fremst personer som jobber direkte med miljøterapi for personer med utviklingshemning, uavhengig av hvilken utdanning de har. De fleste av disse har ikke helsefaglig

utdanning, og de pedagogiske virkemidlene tar utgangspunkt i dette. Samtidig legges det inn fordypningsstoff og muligheter for å utvide slik at man kan oppnå studiepoeng. Dermed blir kursene også høyst aktuelle for dem som har helsefaglig utdanning.

Praksisnære

Kursene skal oppleves som praksisnære og nyttige. De skal ha høy faglig og etisk

kvalitet, og fokus på engasjement og løsningsorienterte strategier. For å gjøre kursene mest mulig interessante og relevante vil vi ha utstrakt bruk av video-innslag, hvor personer med utviklingshemning kommer til orde og sier noe om sine behov, erfaringer og tanker om hva god innsats og omsorg kan være.

Kursene

Den overordnede tittelen på e-læringsprogrammet er «Mangfold og muligheter – innsats og omsorg for personer med utviklingshemning».

E-læringsprogrammet består av tre kurs. De tre kursene er:

1. Å jobbe i andres hjem
2. Sosialt nettverk, kultur og fritid
3. Utfordrende atferd

Omfang

Hvert av de tre kursene er bygget opp av 8–12 kapitler. Det tar omtrent en time å gjennomføre et kapittel. Ett kurs har ca 8 timers varighet. Til sammen har de tre kursene stipulert omfang på 24 timer.

Selv om hvert kapittel har stipulert tidsbruk 1 time, vil man kunne bruke betydelig lengre tid på hver av dem når man ønsker å sette seg grundig inn i temaene. Dette fordi man tilbys fordypningsstoff, både i form av ekstramateriale og gjennom relevante linker.

Man kan ta en eller noen få kapitler, eller man kan velge å ta alle kapitlene innefor et kurs. Tar man alle, vil man få utstedt kursbevis. Man må da bestå kunnskapstest som knyttes til det enkelte kapittel.

Tilgjengelighet og samhandling

De tre kursene gjøres gratis og åpent tilgjengelig for alle. For å gjøre tekstene søkbare på internett ligger de helt åpne på portalen til Nasjonalt senter for Telemedisin og samhandling / Helsekompetanse (www.helsekompetanse.no), det vil si at man ikke må registrere seg for å lese teksten. All tekst blir også søkbar på internett. Dersom man ønsker å få dokumentert kunnskapsopplæringen, må man registrere seg. Man vil da få utstedt kursbevis for hver av de tre kursene.

Det blir også utarbeidet påbyggingsmoduler som vil gi dem 15 studiepoeng. Dette i samarbeid med NLA-høgskolen i Bergen. Det utarbeides pensum for disse påbyggingsmodulene, og man deltar da på 6 ordinære forelesninger og en hjemmeeksamen.

I tillegg utarbeides det forslag til hvordan man på arbeidsplassene kan organisere opplæringen i grupper med tilhørende veiledning.

Det tilbys dermed meget fleksible pedagogiske tilnærminger som vil kunne samle tjenesteytere på tvers av ulike stillinger og utdanningsbakgrunn. Det legges opp til at alle – uavhengig av stilling og utdanning – skal kunne gå gjennom den samme opplæringen og de samme refleksjonsutfordringene. Avhengig av blant annet arbeidsoppgaver, erfaringsgrunnlag og ambisjoner vil noen i tillegg velge fordypningsstoffet knyttet til det enkelte kapittel, og noen vil også velge videreutdanningsmulighetene som gir dem studiepoeng.

Vi tror at man ved å lage en slik felles plattform kan bidra til å tilrettelegge for bedre samhandling.

Videoinnslag

Det vil i gjennomsnitt lages 2 videoinnslag for hvert kapittel, det vil si ca 50 videoinnslag til sammen. De fleste av disse vil ha varighet på 2-3 minutter hver.

Det er inngått avtaler med to teatermiljøer for å lage slike illustrerende videoinnslag.

Multimedialinjen ved Høgskolen i Nord-Trøndelag i samarbeid med vernepleierutdanningen og teater NonStop, under ledelse av Ellen Saur.

Usedvanlig Teatergruppe i Harstad, under ledelse av Rikke G. Gjærum, i samarbeid med fagperson fra NRK som filmer og redigerer materialet.

I «Jeg Tør!»-prosjektet i Tønsberg lager man innslag knyttet til identitet og selvfølelse.

TV-Tellus lager også innslag som vil bli brukt i kurset, blant annet for temaet ferie og fritid.

Fordeler med e-læringskurs

E-læringskurs bygges opp på helt andre måter enn bøker og hefter. Også skrivestil må være forskjellig, da vi leser det som står på papir på en annen måte enn det som står på skjermen.

- E-læringskurs er internettbasert, og blir dermed lett tilgjengelig for de fleste.
- Gjennom å ha basisstoff og fordypningsstoff vil man gjennom gode nettdesign kunne nå flere målgrupper enn hefter og bøker vanligvis gjør.
- Man kan bruke visuelle virkemidler, interaktive refleksjonsoppgaver og illustrerende videoinnslag som bidrar til at også personer som vanligvis ikke leser

bøker / hefter vil kunne opprettholde fokus og interesse gjennom lesningen.

- Det kan skapes stor fleksibilitet for hvilken rekkefølge man tar kurset, hvilket fordypningsnivå man ønsker og så videre.
- Det kan utstedes automatisk genererte kursbevis, basert på testspørsmål personen gjennomgår
- På bakgrunn av evalueringer fra brukerne, fagpersoner og andre kan man raskt endre innholdet slik at det fremstår som mest mulig korrekt, lesevennlig og nyttig.

Også en rekke andre muligheter er til stede, som for eksempel diskusjonsgrupper knyttet til kursenes innhold, videoforelesninger og så videre.

Oppsummering

I september 2010 prøves kursene ut i bred skala i Karmøy kommune.

På bakgrunn av evalueringene justeres innholdet og foredles til ferdig kurspakke.

Kursene blir tilgjengelig for hele landet i januar 2011. Gratis.

Kursene bygges opp slik at de som ønsker det kan gå videre og få 15 studiepoeng.

Det blir også fordypningsstoff knyttet til kursene, som en ekstra service til de som ønsker mer detaljert kunnskap om de enkelte temaene.

Når man ikke benytter seg av fordypningsmaterialet vil hvert kapittel ta ca 1 time å gjennomføre. Hvert kurs vil da ta ca 8 timer (ett kurs består av ca 8 moduler), og alle tre kursene vil dermed til sammen ha et omfang på 24 timer.

Man kan benytte kursene individuelt, eller de kan gjennomgås i fellesskap i grupper. Det utarbeides veiledning som viser ulike måter å bruke kursene for å få best mulig faglig utbytte.

I tillegg til fokus på solid faglig innhold legges stor vekt på den pedagogiske fremstillingen, og at kursene skal fremstå som attraktive for flest mulig tjenesteytere. Det vil blant annet bli vist omtrent 50 korte videoinnslag som illustrerer kursenes tema, og man blir utfordret

underveis på etiske refleksjoner gjennom interaktiv pedagogikk.

Gjennom høy kvalitet og relevans kombinert med fleksibilitet, fordypningsmuligheter og muligheter for studiepoeng prøver vi å bidra til gjøre kursene aktuelle for mange yrkesgrupper med ulik bakgrunn og stilling, slik at man får et mest mulig samlende utgangspunkt for den innsatsen og omsorgen man skal yte overfor personer med utviklingshemning. ●●●

Foto: Hanne Engelstoft.

Kurs 1: Å jobbe i andres hjem

Redaktør: Lars Gunnar Lingås, dr.philos., sosionom og 1. amanuensis ved Høgskolen i Vestfold

Kurset består av 11 kapitler, med samlet varighet anslått til 8 timer

1. Hva er utviklingshemning? Mangfold i væremåter og behov.
Joronn Sæthre – Prorektor og 1. lektor ved NLA høgskolen i Bergen
2. Historiske perspektiver på tiltak overfor mennesker med utviklingshemning og deres levekår og rettsstilling.
Halvor Fjermeros – Kulturarbeider, vernepleier og journalist, Kristiansand
3. Menneskerettigheter og internasjonale konvensjoner som er av relevans.
Lars Gunnar Lingås – 1. amanuensis ved Høgskolen i Vestfold
4. Tjenestetilbudet i dag – oppgaver, ansvar og lovverk.
Karsten Brynildsrud – Jurist, vernepleier og høgskolelektor ved Høgskolen i Østfold
5. Det gode liv. Livskvalitet i hverdagen.
Joronn Sæthre – Prorektor og 1. lektor ved NLA høgskolen i Bergen
6. Fra fødsel til grav – livsløpet, fasene og overgangene.
Tor Arne Veie – Vernepleier, fagkonsulent ved Habiliteringstjenesten for voksne i Sør-Trøndelag
7. Selvstendighet og selvbestemmelse – medvirkning og mestring.
Lars Gunnar Lingås – 1. amanuensis ved Høgskolen i Vestfold
8. Følelser og behov.
Per Lorenzen – Høgskolelektor ved Høgskolen i Oslo
9. Selvbilde og identitet.
John Ingvard Kristiansen – 1. lektor ved NLA-høgskolen i Bergen
10. Samarbeid med foreldre, søsken og familiemedlemmer.
John Ingvard Kristiansen – 1. lektor ved NLA-høgskolen i Bergen
11. Andres hjem – din arbeidsplass. Plikter og rettigheter knyttet til arbeidsmiljøet.
Lars Gunnar Lingås – 1. amanuensis ved Høgskolen i Vestfold
Merete Dahl – Fylkesleder i Fagforbundet Vestfold

Kurs 2: Kultur, fritid og sosialt nettverk

Redaktør: Rikke Gürgens Gjærum, dr.art., teaterviter, forskningsleder og 1. amanuensis ved Høgskolen i Harstad

Kurset består av 10 kapitler, med samlet varighet anslått til 8 timer

1. Støttekontakt og fritid med bistand.
Anders Midtsundstad – Prosjektleder for Fritid for alle og Universitetslektor ved Universitet i Agder
2. Selvstendig fritid.
Marte Kollstad – Amanuensis ved høgskolen i Lillehammer
3. Tilrettelegging av fritid.
Liv Meisingset – Høgskolelærer ved Høgskolen i Sør-Trøndelag
4. Ferie.
Liv Wergeland Sørbye – PhD, cand.philol., sykepleier, 1. amanuensis ved Diakonhjemmet høgskole i Oslo
5. Kulturelt mangfold.
Rikke Gürgens Gjærum – Dr.art., teaterviter, forskningsleder og 1. amanuensis ved Høgskolen i Harstad
6. Mål og mening.
Marianne Gran Karoliussen – Regissør og prosjektleder ved Knekten teater i Tønsberg
7. Deltagelse for alle.
Ellen Saur – Dr.philos., førsteamanuensis ved Høgskolen i Nord-Trøndelag
Oddbjørn Johansen – 1. Lektor og studieleder ved Høgskolen i Nord-Trøndelag
8. Betydningen av sosiale nettverk.
Karin Berndtsson – Høgskolelærer ved Diakonhjemmet høgskole i Rogaland
Knut Gundersen – Førstelektor ved Diakonhjemmet høgskole i Rogaland
9. Kartlegging av eksisterende og potensielle nettverk. Muligheter for å bygge, styrke, vedlikeholde og utvikle sosiale nettverk.
Josh Tvilde – Miljøterapeut, Bergen kommune
Karin Berndtsson – Høgskolelærer ved Diakonhjemmet høgskole i Rogaland
10. Samliv og seksualitet.
Karin Berndtsson – Høgskolelærer ved Diakonhjemmet høgskole i Rogaland

Kurs 3: Utfordrende atferd – forebygging og mestring

Redaktør: Vidar Haagensen, frilansjournalist, aktiv tillitsvalgt i Norsk Forbund for utviklingshemmede, erfaringskompetanse gjennom omsorg for datter med utviklingshemming

Kurset består av 10 kapitler, med samlet varighet anslått til 8 timer

1. Hva er utfordrende atferd? Ulike forståelser og historikk.
Vidar Haagensen – Frilansjournalist, tillitsvalgt i NFU
Pluss flere av bidragsyterne i de andre modulene
2. Holdninger, etikk og verdier. Refleksjoner i praksis.
Torbjørn Farestveit – Assisterende leder, kompetanseenhet sone sør, Bergen kommune
Helene Myklebustad – Fagkonsulent, kompetanseenhet sone sør, Bergen kommune
3. Utagering. Årsaker og intervensjoner.
Jon Arne Løkke – Høgskolelektor, Høgskolen i Østfold
4. Selvskading. Årsaker og intervensjoner.
Ved lettere utviklingshemming (Øverland)
Svein Øverland – Psykologspesialist, Brøset
Ved moderat og alvorlig utviklingshemming (Løkke)
Jon Arne Løkke – Høgskolelektor, Høgskolen i Østfold
5. Makt og tvang.
Sosialtjenestelovens kapittel 4A. Bakgrunn for loven. Lovens ordlyd og praktisering
Trude Sundal – Avdelingsleder i Sverre Hjetlandsvei bofellesskap
Refleksjoner om begreper, praksis og dilemma
Hanne Østby – Fagutvikler, Laksevåg botjenester, Bergen kommune.
Juridisk gjennomsyn: fylkesmannen i Oslo og Akershus
6. Forebygging versus brannslukning.
Frode Skudal og **Steinar Varøy** – Bergen kommune, Kompetanseenhet vest
7. Samværsbetingelser – samvær som mål i seg selv vs. samvær som middel for å nå et annet mål.
Tore-André Strand og **Hallvard Hordvik** – Kompetanseenhet vest, Bergen kommune
8. Samhandling – om relasjoner.
May Linda Hustrulid Lona – Ass. leder ved Kykjebirkeland bofellesskap, Kompetanseenhet, sone sør
Merete Stavang – Kompetanseenhet sone sør, Bergen kommune
9. Utvelgelse og utarbeidelse av mål.
Jon Arne Løkke – Høgskolelektor, Høgskolen i Østfold
10. Somatikk og psykisk helse. Hvordan ivareta fysisk og psykisk helse.
Astrid Edland – Spesialist i nevrologi, Sykehuset Buskerud HF / Helseoppfølgingsprosjektet v/ nasjonalt kompetansesenter for Aldring og Helse
Jarle Eknes – Psykologspesialist, SOR / Helseoppfølgingsprosjektet v/ nasjonalt kompetansesenter for Aldring og Helse